Cesta životem JUDr. Vlastimila Klímy

Osudy lidí, kteří se rozhodli spojit svou službu národu s politikou, nemusí nést jen vavříny slávy, ale mohou být spojeny i s bolestí a utrpením. A nejen ve fysickém, ale i v duševním slova smyslu. Při tom všem mnozí z nich dokážou nejen nezatrpknout, ale nést svůj úděl s příkladnou ctí a rytířskostí.

V tomto ohledu je možno hovořit i o jednom z ideologických představitelů českého integrálního nacionalismu JUDr. Vlastimilovi Klímovi.

Narodil se na sklonku 19. století, dne 10. prosince 1898 v Praze, v rodině velmi zámožného lékaře a známého lidumila, který vedle své ordinace ve Valentinské ulici v Praze 1 vlastnil i sanatorium na Jadranu. Jeho otec, který si přál mít syna lékařem, vzal v roce 1910 malého Vlastimila na zasedání Říšského parlamentu do Vídně a bylo rozhodnuto. Dvanáctiletý chlapec se již tehdy rozhodl pro politiku.

Již za války se jako mladý hoch zapojuje do domácího odboje, v roce 1918 spoluzakládá Mladou generaci České státoprávní demokracie. Po maturitě na gymnasiu v Křemencově ulici absolvuje v letech 1918-1922 práva na Karlově universitě v Praze, následně v letech 1922-1923 studuje politické vědy na École libre des science politiques v Paříži. V polovině dvacátých let se stává generálním tajemníkem mlynářského svazu při Ústředním svazu čs. průmyslníků, v roce 1931 si otevírá advokátní kancelář. Profesi advokáta vykonává až do svého zatčení v roce 1951. Přestávkou v této činnosti je jen krátké zatčení za nacistů a po roce 1948 za komunistů, kdy se nakrátko ocitne v táboře nucených prací.

V roce 1923 začíná Klíma vydávat revue Národní myšlenka, která se stává ideovou zbraní integrálního nacionalismu. Jeho nejbližšími spolupracovníky se stávají JUDr. Ladislav Rašín, JUDr. J. Renner, JUDr. František Toušek, JUDr. Jaroslav Borkovec, Jří Bertl a řada dalších, tehdy mladých idealistů, kteří si byli plně vědomi, že není zdaleka dobojováno, ale byli naplněni vírou v uhájení samostatného státu. V tomto směru vedli neustálý boj, dá se říci - na všech frontách. Nesmlouvavý odpor proti komunistům a henleinovcům, neboť v obou těchto směrech viděli hrozbu konce samostatnosti našeho státu, což se později naplnilo, právě tak jako vůči Hradu a s ním spolupracujícím politickým stranám, ve kterých viděli nedůslednost a pozdější kapitulantství.

Nakonec musili bojovat i za vysloveně národní charakter vlastní strany, tehdy již Národní demokracii, později přejmenovanou na Národní sjednocení. I zde pracovali lidé, kteří neustále hledali cestu, která měla skončit v zajetí Masaryka a Beneše a stát se tak jakousi měšťanskou liberální stranou bez jakékoliv národní náplně. Předválečná Národní demokracie představovala elitu české inteligence, ne nadarmo se jí říkalo strana profesorů, a její kontinuita, sahající až k otci národa Františku Palackému, byla jasná.

V roce 1935, kdy se utváří koalice, která měla znemožnit volbu Dr. Beneše presidentem republiky, se počítá též se sestavením vlády bez socialistických stran a s Klímou jako s příštím ministrem zahraničí. Jenže věci dopadly, jak dopadly. O Benešově volbě nakonec, na nátlak papežského nuncia, rozhodla Hlinkova Ludová strana. Hlavním protagonistou této politiky byl Dr. Josef Tiso.

Ještě před Mnichovem podniká Klíma cestu do Francie a to s vědomím presidenta Beneše, aby zjistil, jaká je politická nálada ve Francii v případě hrozícího válečného konfliktu. Jeho styky zde ještě usnadňovala skutečnost, že jeho žena, křtěná jako Marie Antoinetta, byla francouzsko-českého původu, Zatímco většina politických přátel Klímy měla v té době již poslanecký mandát, on jej získal až v roce 1937 a to po zesnulém JUDr. Karlovi Kramářovi. Klíma kandidoval v Praze jako náhradník za Kramáře, tehdy každý kandidující poslanec měl svého náhradníka. Tento systém byl použit ještě při volbách v květnu roku 1946.

Svého poslaneckého mandátu si však příliš neužil, prakticky pouze polovinu roku 1937. V roce 1938, zásluhou presidenta Beneše, prakticky parlament svoláván nebyl, tedy v době, kdy republika byla smrtelně ohrožena. V době Mnichova se řadí Klíma po boku Ladislava Rašína a zakládají společně Výbor na obranu republiky, jehož členem se stává i Klement Gottwald. Veškerá snaha však nebyla nic platná. President rozhodl o kapitulaci a beze zbytku jej následovaly dvě rozhodující české politické strany – agrárníci a sociální demokraté.

Po Mnichovu pokračují lidé, soustředění kolem Národní myšlenky, ve své neúnavné práci. Zastavují svoji kampaň proti Benešovi, Rašín mu dokonce po jeho demisi píše dopis do zahraničí, ve kterém mu vyjadřuje satisfakci. Nicméně ideově neustupuje skupina soustředěna kolem Národní myšlenky ani o píď, což nakonec vede v lednu 1939 zastavení jejího stejnojmenného časopisu. Parlament, který nebyl svolán v rozhodujících osudových chvílích, schvaluje Mnichovskou dohodu teprve v listopadu 1938. Tři jeho poslanci, všichni zvolení za Národní sjednocení, Ladislav Rašín, Vlastimil Klíma a František Schwarz nejen hlasují proti tomuto hanebném aktu, ale vyhlašují své státoprávní ohrazení.

Na dalším zasedání Národního shromáždění, dne 15. prosince 1938, pak Ladislav Rašín v plamenné řeči přísahá svoji věrnost Československé republice. (Tento projev i s doplňujícími vysvětlivkami Jana Kašpara je otištěn ve 42. čísle letošní Národní myšlenky). Tuto přísahu bez zbytku naplňuje. Po 15. březnu 1939 začíná organizovat protinacistický odboj, 15. prosince 1939 je zatčen gestapem, v prosinci roku 1941 odsouzen v Berlíně k trestu smrti.

Pokračování na straně VII.

Pokračování ze strany VI.

Jeho obhajoba je nesmírně statečná, hájí se na základě českého státního historického práva. Rozsudek je mu následně změněn na 15 let žaláře. Prošel několika nacistickými žaláři, ve kterých těžce onemocněl, a umírá těsně před osvobozením americkou armádou dne 20. března 1945 ve vězeňské nemocnici ve Frankfurtu nad Mohanem. Tak odchází český nacionalista. To budiž řečeno na adresu těch, kteří dnes nad slovem národ mají jen úšklebky.

Nutno napsat zde i několik slov o Františku Schwarzovi, narozenému 18. října 1891. Ten odchází po roce 1939 do exilu, kde se angažuje jako představitel pravicové oposice proti Dr. Benešovi. Po roce 1945 se vrací do vlasti, je zatčen a za nejasných okolnosti umírá na Pankráci 20. února 1947. Tolik na adresu těch, kteří období let 1945-1948 považovali za nějaký vzor demokracie

Pokračujme však v osudech Vlastimila Klímy. I ten, podobně jako Rašín, se zapojuje do odboje a spoluzakládá Politické ústředí. Na jaře roku 1940 je zatčen gestapem, pro nedostatek důkazů je po několika měsících propuštěn. V roce 1943 se opětně zapojuje do odboje, spolupracuje s JUDr. Ivanem Dérerem a Vladimírem Sísem.

Po roce 1945, kdy se opět ujímá své funkce generálního tajemníka Ústředního svazu mlynářů, vstupuje do národně socialistické strany. Věci okolo tohoto vstupu, dle jeho vlastních slov, se odehrály následovně. Když spoluzakládal Politické ústředí, spolupracoval s Josefem Davidem, pozdějším místopředsedou Košické vlády a následně pak předsedou Prozatímního a Ústavodárného Národního shromáždění. David odešel do exilu v říjnu roku 1939. Když se vrátil a sešel se s Klímou, sdělil mu, že jej „přihlásil" do národně socialistické strany, a že to nahlásil i presidentu republiky Benešovi. Ten prý jen kroutil hlavou a pak se zeptal: „A on k vám vstoupil?" Nicméně Klíma tento vstup nakonec akceptoval. Tuto episodku mi Klíma vypravoval v přítomnosti pozdějšího zástupce šéfredaktora časopisu Ahoj, JUDr. Jana Minaříka, někdejšího novináře z řad Národní demokracie.

Po roce 1948 se Klíma nakrátko ocitl v táboře nucených prací, nicméně byl záhy propuštěn. V září roku 1951 je zatčen a v dubnu roku 1952 odsouzen ve zcela vykonstruovaném procesu tak zvané „Zelené internacionály" na doživotí. V roce 1960 je propuštěn na amnestii a mně se dostalo té cti a možnosti tuto vzácnou osobu poznat. Se svou paní bydlel v ulici V tůních v jedné místnosti bez předsíně, byl to bývalý krámek. Někdy po roce 1968 se přestěhoval na Žižkov do Čajkovského ulice, kde již bydlení mělo relativně slušnou úroveň.

Jeho zdraví bylo poznamenáno nemocí tak zvaných bércových vředů, velmi těžce chodil. Nicméně i tak se záhy snažil zapojit do aktivního života, účastnil se řady setkání i s historiky, začal mít i nemilé povinnosti - hovořit při posledních rozloučeních s bývalými přáteli. V roce 1967 se mu podařilo docílit naprosté rehabilitace a dokázat, že šlo o naprosto vykonstruovaný proces. Sám vždy trochu žertem uraženě říkal: „Co já jsem měl proboha společného s agrárníky?" Začal psát své velmi rozsáhlé paměti, které dnes obsahují asi 11.000 stran ručně psaných a jsou umístěny ve Vojenském museu v Karlíně.

V roce 1968 se mu podařilo publikovat několik článků v Literárních listech a byla uveřejněna jeho stať v knize „Z počátků odboje", kde jednak vysvětluje stanovisko své i svých politických přátel, dále se pak velmi podrobně zabývá zatčením Ladislava Rašína.

Jeho stanovisko ve věcech národních byl neměnné. Zůstával oním pevně přesvědčeným nacionalistou a hájil i historické české právo. V tom viděl obrovský přínos Antonína Hajna, kdysi chudého studenta, jehož „sekretariátem", dle jeho slov, byla dnes již neexistující pařížská kavárna. Když jsem s ním začátkem šedesátých let vedl debatu na adresu evropské integrace, postavil mi jasně k diskusi německou otázku. Budu jej, ne možná již zcela přesně, citovat: „Víte, pane kolego, já se již konce tohoto režimu nedožiji, vy ano, a říkám vám, že sudetská otázka začne znovu."

Z počátku, po svém propuštění z kriminálu, uvažoval nad tím, zda byly či nebyly některé polemiky zbytečné, nicméně ve věcech národních byl neochvějný. Utvoření Národního sjednocení v letech 1934-35 komentoval následovně: „Ono to bylo trochu podivné sloučení. Stříbrný byl socialista, my ne, neměl vůbec žádnou členskou evidenci své strany, což my jsme měli vzorně zpracované. Na druhé straně my jsme se příliš zabývali sami sebou, zatím co Stříbrný stál na ulici a poslouchal, co si lidé povídají." Hlavní nedostatek své strany i Mladé generace viděl v tom, že se nedostatečně zabývala sociálními problémy.

Když se v roce 1968, po třiceti letech, sešel z mojí matkou, tak samozřejmě vzpomínali na zašlé časy. Nicméně oba tvrdili, že se jednalo mezi nimi i o veselou společnost, to prý na rozdíl od realistů, kteří stále nad něčím hloubali a neuměli se ani pořádně zasmát. Protože při tom hovoru, alespoň na chvilku, omládli, pochopil jsem i jejich vztah ke Karlu Kramáři. Na jedné straně nepopiratelný respekt a úcta, na druhé straně jsem zjistil, že dostal přezdívku Petrovič. To bylo dáno jeho vztahem k Rusům a tím, že Kramářův otec se jmenoval Petr. A tak se v žertu zrodil Karel Petrovič.

Dokončení na straně VIII.

Dokončení z předchozích stran.

Jejich druhá schůzka byla poznamenána smutnou událostí. Během ní obdržel Klíma zprávu, že zemřel bývalý ministr Národní demokracie František Ježek (29. listopadu 1969). Naposled se moje matka sešla s Klímou na pohřbu JUDr. Prokopa Drtiny, který zemřel 16. 10. 1980. Pohřeb byl zcela pod kontrolou Státní bezpečnosti a nesmělo se na něm ani promluvit. O Dr. Drtinovi říkal, že to byl Klímův celoživotní ideový odpůrce, ale nesmírně čestný a statečný člověk. Rozcházeli se samozřejmě v názorech na dr. Beneše. Klíma byl vůči Benešovi velmi kritický a vyčítal mu vedle obou kapitulací (1938, 1948) i to, že v mnoha ohledech jednal velmi neseriozně. Jako jeden z příkladů uváděl nabídku předání Podkarpatské Rusi Stalinovi a to ještě v době svého exilu v Londýně.

Začátkem osmdesátých let se rozhodl Klíma napsat JUDr. Husákovi – jako presidentovi, ve kterém jej upozorňoval, že celá jeho politika je vedena v zásadě špatně. Kupodivu se Husák ozval a poslal za Klímou historika docenta PhDr. Jana Galandauera, který se pak s ním dlouhá léta stýkal s plným požehnáním našeho nejvyššího komunistického představitele. Z historiků našel mimo jiné přístup ke Klímovi i PhDr. Josef Tomeš, ten tak učinil z vlastní iniciativy.

V úvodu jsem hovořil o člověku, který si zachoval přes všechen neveselý život zásady rytířskosti. Tu na příklad prokázal ve vězení v Leopoldově. Tam se sešel s jedním ze tří nepopravených účastníků procesu se Slánským – Arturem Londonem, odsouzeným na doživotí. Dotyčný soudruh mezi politickými vězni neměl rozhodně na růžích ustláno. A byl to právě Vlastimil Klíma, který se zapříčinil o to, aby se k němu začali ostatní chovat slušně. O této episodě jsem se dozvěděl nikoliv od Klímy, ale z Londonovy knihy „Doznání“.

Nakonec Klímovi odešla ze života i jeho žena. A naplnila se i jeho slova, že se konce komunistického režimu nedožije. Zemřel 23. prosince 1987, necelé dva roky před jeho pádem.

Snad by bylo záhy říci, jak odešli i jeho blízcí političtí spolupracovníci. O Ladislavovi Rašínovi jsem hovořil, zemřel 20. března 1945, krátce před osvobozením americkou armádou, ve vězeňské nemocnici ve Frankfurtu. Dr. František Toušek umírá po utrpení v Dachau v roce 1944. Zapomíná se trochu na Jaroslava Borkovce. Tento statečný člověk se pokusil po roce 1948 organizovat státní převrat a skončil na šibenici. Jediný, kdo se dočkal konce minulého režimu, byl Jiří Bertl.

Jiří Bertl, narozen 12. prosince 1901, se stává po válce jedním z vůdčích představitelů Mladé generace, je zemských předsedou, následně se pak stává i zemským jednatelem Národní demokracie.

Po roce 1939 odchází do exilu, podílí se na formování Československého legionu v Polsku, po porážce Polska odchází do Rumunska., kde působí žurnalisticky, následně slouží jako příslušník československé vojenské jednotky na Blízkém východě. V roce 1945 se staví proti politice Beneše a spoluzakládá Český národní výbor v Londýně, kde působí jako tajemník. Předsedou tohoto výboru se stal generál Lev Prchala. Ve chvíli, kdy generál Prchala uzavírá dohody se sudetskými Němci, se s ním Jiří Bertl rozešel, odchází do ústraní a začíná se věnovat podnikatelské činnosti. Jeho sestra, Lála Berlová, vynikající houslistka, byla první ženou Rafaela Kubelíka. Zemřela v roce 1961 ve Švýcarsku. Když Rafael Kubelík, dirigent světového jména, se konečně dočkal toho, že mohl redigovat Mou vlast v Praze, tak dostal od svého bývalého švagra strašně vynadáno s dotazem jak může hrát pro Občanské fórum. A to táhlo Jiřímu Bertlovi na osmdesátý devátý rok. Zemřel 19. ledna 1991 v Dortmundu.

A nakonec snad by bylo dobré si položit otázku? Neměli tito integrální nacionalisté více rozumu, než všichni ti naši dnešní rádoby představitelé, kteří vedou národ k bezzásadovosti, stát do bankrotu a ke ztrátě samostatnosti?

Jan Skácel

Kontakty na Obranu národa:

Národní myšlenka (Obrana národa)
PO BOX 18
463 42 Hodkovice n. M.
on@narmyslenka.cz